

วิวัฒนาการของการฝึกหัดครูในประเทศไทย

ในสมัยที่เริ่มต้นของการศึกษาในเมืองไทย ยังไม่ได้เน้นถึงการฝึกหัดครูอย่างเด่นชัด เพราะจากประวัติการศึกษาโคกกลาวไว้ว่า สถานศึกษาของไทยต้องอาศัยศาลาวัด เด็กต้องไปเรียนกันที่วัด ยิ่งกว่านั้นพระภิกษุยังทำหน้าที่เป็นครูโดยตรง การศึกษาของไทยค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ เป็นยุคเป็นสมัย ซึ่งอาจจะแบ่งออกเป็น 5 สมัยคือ¹

1. การศึกษาสมัยสุโขทัย (1800-1921)
2. การศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยา (1890-2310)
3. การศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (2325-2411)
4. การศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ (2412-2463)
5. การศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์สมัยปัจจุบัน (เริ่ม 2464-ปัจจุบัน)

ในระยะ 5 สมัยดังกล่าวนี้ การฝึกหัดครูของไทยได้เริ่มขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ก่อนสมัยนี้ครูคือพระสงฆ์ ความหมายเดิม "ครู" มีความหมายถึงพระจึงมักจะเรียกพระว่า พระครู พระสงฆ์อาวุโสจจะมีเป็นชั้น ๆ เช่นเดียวกับกิจการของครูในปัจจุบัน มี ขรัว หรือ ครูบา เป็นครูรอง สมภารเป็นครูใหญ่หรือพระครู บางวัดมีพระเชี่ยวชาญในบางวิชา ใครจะเรียนวิชาใดก็อยู่กับพระรูปนั้น ๆ การศึกษาในระยะนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องทางศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เมื่ออารยธรรมทางตะวันตกได้แพร่เข้ามา ทำให้ไม่สามารถที่จะนำความรู้เหล่านั้นติดต่อกับชาวตะวันตกให้เป็นที่น่าพอใจได้ เพราะการศึกษาแบบเก่าที่เราศึกษาค้นคว้าคือความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และความรู้สิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเรา ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าควรจะต้องเปลี่ยนการศึกษาแบบโบราณ มาเป็นการศึกษาที่เป็นแบบแผน

¹ ถวิล สิริยนต์ และคณะ, วิชาครูชุด พ.ม. (ฉบับที่ : วิชาศึกษา, 2505), หน้า 64-102.

คือ มีโรงเรียน มีความมุ่งหมาย มีชั้นเรียน มีหลักสูตร มีครู-อาจารย์ สอนประจำจึงโปรดให้ตั้งโรงเรียนขึ้นในวังเป็นครั้งแรก คือ โรงเรียนทหารมหาดเล็ก และโปรดเกล้าให้พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็นอาจารย์ใหญ่คนแรก นอกจากนี้พระองค์ยังทรงสนับสนุนให้ตั้งโรงเรียน หลวงจีนเพื่อสอนภาษาอังกฤษ ให้แก่ผู้ที่ประสงค์จะเข้ารับราชการอีกด้วย โดยมี นายฟรานซิส บอร์ช แพทย์เซอร์ทัน ชาวอังกฤษเป็นครูสอน แต่ภายหลังลาออก จึงให้ ดร.บอร์ช แมคฟาร์แลน เป็นครูแทน และในปี พ.ศ. 2425 โปรดเกล้าให้ตั้งโรงเรียนทำแผนที่ในกรมมหาดเล็กอีกโรงเรียนหนึ่ง โดยมีนาย แมค คาร์ซี เป็นครู

พ.ศ. 2430 โปรดเกล้าให้ตั้งกรมศึกษาธิการขึ้น เพื่อให้รับผิดชอบในด้านการศึกษาและให้มีหัวหน้าจัดการศึกษา เล่าเรียน เรียกว่าผู้บัญชาการศึกษา²

พ.ศ. 2435 ประกาศยกฐานะกรมศึกษาธิการ เป็นกระทรวงธรรมการ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นครั้งแรก โดยอาศัยโรงเรียนเด็กที่ถนนยาวรุ่งเมือง (โรงเรียนสวลีสันฐานาคาร ต่อมาเป็นโรงเรียนเบญจมราชูทิศ) เป็นสถานที่เรียน โดยมีนาย ซี. เอช. กรีนรอด ชาวอังกฤษเป็นอาจารย์ใหญ่³ ในปีเดียวกันนี้ได้โอนมาอยู่ในสังกัดของกรมศึกษาธิการ เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์"⁴ ในปีแรกโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์มีนักเรียน 3 คนต่อมามีนักเรียน

² กรมวิชาการ "ชุดพัฒนาการศึกษา อันดับที่ 1", ความเป็นมาของแผนการศึกษาชาติ (พระนคร : มงคลการพิมพ์, 2504), หน้า 1.

³ กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507 (พระนคร : กุรุสภา, 2507), หน้า 102.

⁴ กรมฝึกหัดครู, ผลงานครบรอบ 16 ปีของกรมการฝึกหัดครู (พระนคร : กุรุสภา 2514), หน้า 1.

เพิ่มเงินมากขึ้นเป็นลำดับ พ.ศ. 2445 ได้ย้ายไปอยู่ที่กณนฤมิตร วัดเทพศิรินทราวาส เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์"⁵

พ.ศ. 2446 ขยายหลักสูตรให้สูงขึ้นถึงชั้นฝึกหัดครูมัธยม ในปีนี้มีนักเรียนฝึกหัดครู 6 ประเภทคือ ⁶

1. นักเรียนสอนประถม
2. นักเรียนสอนภาษาต่างประเทศ
3. นักเรียนครูชั้นมูล
4. นักเรียนครูชั้นประถม
5. นักเรียนครูชั้นมัธยม
6. นักเรียนครูต่างประเทศ

ในปีเดียวกันนี้กระทรวงธรรมการ ได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยา เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก" สอนตามหลักสูตรครูรับนักเรียนหัวเมืองเข้าศึกษา เพื่อให้ออกไปเป็นครูตามหัวเมือง พ.ศ. 2449 ย้ายโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์ ไปรวมกับโรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก จัดเป็นโรงเรียนประจำเรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ฝั่งตะวันตก"⁷ พ.ศ. 2456 โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนฝึกหัดครู" และได้เข้าเป็นแผนกหนึ่งของโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ต่อมาได้อพยพนักเรียนไปเรียนที่วังใหม่ ตำบลปทุมวัน (ปัจจุบันเป็นที่ทำการกรมพลศึกษาและกรีฑาสถานแห่งชาติ) ในปีนี้เองมีการฝึกหัดครูหญิงเป็นครั้งแรก โดยได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูหญิงขึ้นที่ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ เป็นโรงเรียนประจำรับนักเรียนหญิงจากหัวเมืองมาเข้าเรียน สอนตามหลักสูตรครูมูลและครูประถม

⁵กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเดิม, หน้า 103.

⁶กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเดียวกัน, หน้า 104-105.

⁷กรมฝึกหัดครู เรื่องเดิม, หน้า 2.

พ.ศ. 2460 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนากรมมหาวิทยาลัยขึ้นโดยรวมโรงเรียนข้าราชการพลเรือนทุกแผนก มาขึ้นอยู่กับกรมนี้ ดังนั้นการฝึกหัดครูจึงเป็นส่วนหนึ่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีเดียวกันนี้กระทรวงธรรมการ ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประเภทกสิกรรมขึ้นโรงเรียนหนึ่ง พ.ศ. 2461 กระทรวงธรรมการได้ย้ายการฝึกหัดครูจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาสังกัดกรมศึกษาธิการ และได้เปิดการฝึกหัดครูหัตถกรรม วิชาจักสาน และครูวาดเขียนขึ้นที่โรงเรียนเพาะช่าง พร้อมกับย้ายโรงเรียนประเภทกสิกรรมไปตั้งอยู่ที่พระประโคม จังหวัดนครปฐม⁸

พ.ศ. 2475 หลังจากประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว รัฐบาลได้ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ขยายกิจการให้กว้างขวาง และกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดตั้งกองฝึกหัดครูขึ้นในกรมสามัญศึกษา เพื่อทำหน้าที่ผลิตครูโดยเฉพาะเมื่อ พ.ศ. 2483⁹

พ.ศ. 2484 ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมแบบสหศึกษา ขึ้นที่โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลัย เปิดสอนระดับฝึกหัดครูประเภทที่โรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา หนองบุรี พ.ศ. 2485 ย้ายการฝึกหัดครูมัธยม มาอยู่ที่วังจันทร์เกษม (วิทยาลัยครูจันทร์เกษม ในปัจจุบัน) พ.ศ. 2492 ได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ถนนประสานมิตร¹⁰

⁸ กรมฝึกหัดครู, ประวัติกรมและวิทยาลัยครู (กรุงเทพฯ : ศุภสภา, 2517)
หน้า 2-3.

⁹ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเดิม หน้า 772.

¹⁰ กรมฝึกหัดครู, เรื่องนารูของกรมการฝึกหัดครู (พระนคร : ศุภสภา, 2513)
หน้า 5.

โรงเรียนฝึกหัดครูต่าง ๆ ในระยะนั้น สังกัดกองการฝึกหัดครู กรมวิสามัญศึกษา การผลิตครูได้จำนวนน้อยและวุฒิคำ ไม่พอกับความต้องการของหน่วยราชการ เพื่อขยายงาน ด้านการฝึกหัดครูสนองความต้องการเหล่านี้ จึงตั้งกรมการฝึกหัดครูขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2497 ตาม พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2497¹¹... มาตรา 3 ให้ยกเลิกมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความ ต่อไปในมาตรา 25 หน้าที่ในกระทรวงศึกษาธิการแยกเป็น¹²

1. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี
2. สำนักงานปลัดกระทรวง
3. กรมการฝึกหัดครู

๑๑

ปีเดียวกันนี้พระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษาฉบับหนึ่ง เพื่อให้สามารถเปิดสอนการฝึกหัดครูแขนงต่าง ๆ ตามหลักสูตร 4 ปี ในระดับปริญญาตรีเป็นครั้งแรก ทำให้อาชีพครูยกฐานะขึ้นทัดเทียมกับวิชาอื่น ๆ ซึ่งเปิดสอนถึงระดับปริญญา เช่น เดียวกัน¹³ ความเคลื่อนไหวเหล่านี้ทำให้การฝึกหัดครูเจริญก้าวหน้าขึ้นมาโดยลำดับ

ปัจจุบันกรมการฝึกหัดครู มีวิทยาลัยครูทั้งที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในสังกัด 36 แห่ง เปิดทำการสอนแล้ว 30 แห่ง¹⁴ อยู่ในระหว่างการก่อสร้าง 6 แห่ง คือ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูสุรินทร์ วิทยาลัยครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครูตั้งอยู่ทุกภาคของ

¹¹ กรมฝึกหัดครู, หน้าทำงาน และโครงการของกรมการฝึกหัดครู, (พระนคร : การศาสนา, 2516) หน้า 3.

¹² ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 71 ตอนที่ 61 (28 กันยายน 2497), หน้า 1343.

¹³ กรมฝึกหัดครู, เรื่องเดิม หน้า 6.

¹⁴ กองแผนงาน, กรมการฝึกหัดครู, "เอกสารประกอบการสัมมนาประชุมผู้อำนวยการ ๒๒ วิทยาลัยวิชาการศึกษา" 12 มิถุนายน 2518 (อัคราเนนา)

ประเทศ โดยรับผิดชอบการผลิตครู 3 ระดับคือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา(ป.กศ.)
ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ. ชั้นสูง) และระดับปริญญาตรี การเปิดสอน
ถึงชั้นปริญญาตรีนี้ก็โดยเหตุผลตาม พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ว่า¹⁵

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายขยาย และปรับปรุงการศึกษาทุกระดับ ให้กว้างขวาง
และมีคุณสมบัติดียิ่งขึ้น ในกรณีนี้จะต้องผลิตครูระดับสูง เพื่อให้สนองนโยบายดังกล่าว ประกอบ
กับในปัจจุบันปรากฏว่า วิทยาลัยครูในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
ได้เจริญก้าวหน้าขึ้นถึงขั้นที่สามารถดำเนินการเปิดสอน ถึงระดับปริญญาได้ จึงจำเป็นต้องตรา
พระราชบัญญัติขึ้น"

ประวัติของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ¹⁶

วิทยาลัยครูบุรีรัมย์

วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ได้ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2514 ประกอบด้วยอาคารเรียน
1 หลัง หอนอนชาย หญิง 3 หลัง โรงฝึกงาน 1 หลัง การก่อสร้างได้เริ่มมาตั้งแต่วันที่ 6
ตุลาคม พ.ศ. 2514 ในเนื้อที่ 291 ไร่ 1 งาน 95 $\frac{3}{16}$ ตารางวา ปลายปี พ.ศ. 2515 จัง-
หัดบุรีรัมย์ได้เพิ่มที่ดินให้อีก 9 ไร่

ปัจจุบันเปิดทำการสอน 2 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา(ป.กศ.)
และระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ. ชั้นสูง) มีนักศึกษาทั้งสิ้น 4,146 คน ชาย
2,277 คน หญิง 1,869 คน อาจารย์ทั้งสิ้นจำนวน 105 คน¹⁷

¹⁵ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 92 ตอนที่ 48 ฉบับพิเศษ (27 กุมภาพันธ์ 2518)
หน้า 23-43.

¹⁶กรมฝึกหัดครู, ประวัติกรมและวิทยาลัยครู หน้า 94-102.

¹⁷สถิติจากกองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู (เอกสารอัครสำเนา)

วิทยาลัยครูมหาสารคาม

เริ่มก่อสร้าง พ.ศ. 2473 ครั้งแรกเป็นโรงเรียนประถมวิสามัญ ป. 4 ป. 5 และ
ฝึกหัดครูสตรีกรรมชั้นต่ำ พ.ศ. 2474 ขุดแผนกฝึกหัดครูสตรีกรรมชั้นต่ำ เหลือแค่ประถมวิสามัญ ป. 4
ป. 5 การใจหลักสูตรการเรียน การสอนดำเนินไปตามระเบียบโรงเรียนประถมวิสามัญ (แผนก
ประจำ) ของกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2479 เปลี่ยนหลักสูตรไปตามระเบียบของโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตร
ประเภท ข) ของกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2488 กระทรวงศึกษาธิการได้ออนเงินอุดหนุน นักเรียนฝึกหัดครูมูล (ป) จาก
จังหวัดเชียงใหม่ มาเปิดสอนที่สถานศึกษาแห่งนี้จำนวน 1 ชั้น เรียกว่าโรงเรียนฝึกหัดครูมูลจังหวัด
มหาสารคาม

พ.ศ. 2498 ขุดเลิกหลักสูตรครูมูล และใช้หลักสูตรครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
(ป.กศ.) รับนักเรียนชาย หญิง แบบสหศึกษามีครู 10 คน นักเรียน 200 คน เรียกว่าโรงเรียน
ฝึกหัดครูจังหวัดมหาสารคาม

พ.ศ. 2501 เริ่มโครงการฝึกหัดครูชนบท โดยเปิดขึ้นที่อำเภอบรบือ

พ.ศ. 2505 กระทรวงศึกษาธิการได้ยกฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครูมหาสารคาม
เป็นวิทยาลัยครูมหาสารคาม ได้ขยายการศึกษาถึงระดับ ป.กศ. ชั้นสูง

พ.ศ. 2510 เสร็จเปิดเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม

พ.ศ. 2512 วิทยาลัยได้เริ่มโครงการบริการการศึกษา และเปิดสอนภาคนอกเวลา
ระดับ ป.กศ. ปัจจุบันได้เปิดสอนทั้งระดับ ป.กศ. และป.กศ. ชั้นสูง มีนักศึกษาทั้งสิ้นจำนวน
6,063 คน ชาย 3,110 หญิง 2,953 คน มีอาจารย์ทั้งสิ้น 151 คน¹⁸

¹⁸ สถิติจากกองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู (เอกสารอัครสำเนา)

วิทยาลัยครูนครราชสีมา

วิทยาลัยครูนครราชสีมา สืบเนื่องมาจากโรงเรียนประจำมณฑลนครราชสีมา

พ.ศ. 2457-2467 เปิดสอนชั้นประโยคครูมูลสามัญ (ป.) รับผิดชอบชั้นมัธยม ปีที่ 3 เข้าเรียนวิชาสามัญร่วมกับนักเรียนสามัญทุกอย่าง แต่เรียนวิชาครูนอกเวลา กำหนดเวลาเรียน 2 ปี คือนักเรียนต้องเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 ควบกับวิชาครูตลอด 2 ปี

พ.ศ. 2466-2481 เปิดโรงเรียนฝึกหัดครูมูลสี่กรมขึ้นใหม่ที่ข้างวัดโพธิ์ ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอ นครราชสีมา ปัจจุบันเป็นที่ตั้งโรงเรียนเทคนิค (หรือโรงเรียนช่างไม้ นครราชสีมา มาเดิม) เรียกว่าโรงเรียนครูมูลสี่กรม โดยเลิกการฝึกหัดครูที่โรงเรียนมัธยมประจำมณฑล แต่ให้ใหม่เรียนรวมอยู่ที่โรงเรียนใหม่นี้และเรียนเน้นหนักไปทางสี่กรมไม่มีการเรียนภาษาต่างประเทศ โรงเรียนนี้มีทั้งนักเรียนฝึกหัดครูมูล และนักเรียนฝึกหัดครูมณฑล ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นนักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด ผู้สำเร็จการศึกษาประโยคครูมูลสี่กรม ได้ประกาศนียบัตรประโยคครูมูล (ป.) ผู้สำเร็จประโยคครูประกาศนียบัตรจังหวัด ได้ประกาศนียบัตรประโยคครูประกาศนียบัตรจังหวัด (ว.) ต่อมามีนักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดค่อนข้างเต็ม จึงเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเสียใหม่ว่า โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด

พ.ศ. 2481 ย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด ไปอยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ที่อำเภอโนนสูงจังหวัดนครราชสีมา เพราะโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมนี้ไม่เปิดสอนที่ต่อไป แต่ไปเปิดสอนที่ตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดเปิดสอนเรื่อยมา ระหว่าง พ.ศ. 2481 - 2484 ได้เปิดรับนักเรียนครู ม. 1 พิเศษ และ ม.2 พิเศษ เรียกว่านักเรียนฝึกหัดครูประชาบาล เมื่อสอบได้จะได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูประชาบาล (ป.บ.) มีกำหนดเวลาเรียน 3 ปี โดยรับจ้างผู้สำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 ต่อมาเปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูมูลขึ้นใหม่อีก มีสอนภาษาต่างประเทศด้วย จึงได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนใหม่ว่า โรงเรียนฝึกหัดครูมูลโนนสูง ดังนั้นโรงเรียนนี้จึงมีนักเรียนฝึกหัดครู 3 ระดับ คือนักเรียนครู ป.บ., นักเรียนครู ว., และนักเรียนครู ป.

พ.ศ. 2490 ย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูโนนสูงเข้ามาตั้งอยู่ในเมือง จึงเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า โรงเรียนฝึกหัดครูนครราชสีมา

พ.ศ. 2495 เริ่มผลิตครูประโยคประถม (ป.ป.) รับผิดชอบสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 6 หลักสูตร
เรียน 3 ปี วิชาเรียน 3 รุ่น

พ.ศ. 2498 เริ่มผลิตครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2502 เริ่มผลิตครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ. ขั้นสูง) จนถึง
ปัจจุบัน ในปีนี้เองได้ยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัยครูนครราชสีมา

พ.ศ. 2513 เริ่มผลิตครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ภาคนอกเวลาสำหรับบุคคล
ภายนอก

พ.ศ. 2515 เริ่มผลิตครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงภาคนอกเวลาสำหรับ
บุคคลภายนอก ดำเนินการเรื่อยมาจนปัจจุบัน

ปัจจุบันวิทยาลัยครูนครราชสีมา ผลิตครู 3 ระดับคือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการ
ศึกษา (ป.กศ.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ. ขั้นสูง) และระดับปริญญาตรี
เฉพาะระดับ ป.กศ. และ ป.กศ. ขั้นสูง มีนักศึกษาทั้งสิ้น 5,300 คน ชาย 2,733 คน หญิง
2,567 คน มีอาจารย์ทั้งสิ้น 160 คน¹⁹

วิทยาลัยครูสกลนคร

ความต้องการที่จะมีวิทยาลัยครู ที่จังหวัดสกลนครนั้นได้มีมานานแล้ว แต่ไม่สามารถ
จะจัดตั้งได้ เนื่องจากไม่มีสถานที่ ในปี พ.ศ. 2505 โรงเรียนพลตำรวจภูธร เขต 4 ใ้ยุบเลิก
ไป กรมตำรวจจึงมอบที่ดินจำนวน 636 ไร่ 2 งาน 4 ตารางวาให้เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด
สกลนคร จังหวัดจึงแบ่งที่ดินบางส่วนให้สำหรับเป็นที่ก่อสร้างโรงเรียนฝึกหัดครู

¹⁹สถิติจากกองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู (เอกสารอัครสำเนา)

พ.ศ. 2507 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูสกลนครขึ้น และกำหนดจะเปิดทำการสอนในปี พ.ศ. 2507 จำนวน 2 ห้องเรียน แต่เนื่องจากปีนั้นโรงเรียนไม่พร้อมที่จะรับนักเรียนเข้าเรียนได้ เนื่องจากเป็นระยะบุกเบิกและปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นโรงเรียนอยู่ประจำ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดส่งนักเรียน 70 คน (ชาย 48 คน หญิง 22 คน) จาก 11 จังหวัด ที่คัดเลือกไว้ไปฝากเรียน ณ วิทยาลัยครู 3 แห่ง คือ อุตรธานี อุบลราชธานีและมหาสารคาม นักเรียนดังกล่าวคงเรียนอยู่ ณ ที่ฝากเรียนจนจบการศึกษา

พ.ศ. 2508 โรงเรียนได้เริ่มเปิดรับนักเรียนเข้าเรียนเป็นปีแรกจำนวน 152 คน (ชาย 100 คน หญิง 52 คน) โดยจังหวัดสกลนครและนครพนมส่งมาเรียน ปีนี้มีอาจารย์ 17 คน ในปี พ.ศ. 2510 กรมการฝึกหัดครูได้ส่งนักเรียนครูจากจังหวัดกาฬสินธุ์ มาเรียนเพิ่มเติมอีกจังหวัดหนึ่ง เนื่องจากกิจการของสถานศึกษาฝึกหัดครูแห่งนี้ได้เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ทั้งในจำนวนนักเรียน จำนวนอาจารย์ และอาคารสถานที่ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงยกฐานะเป็นวิทยาลัยครูสกลนคร เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2513

ปัจจุบันวิทยาลัยครูสกลนครมีนักศึกษา 6,285 คน ชาย 3,262 คน หญิง 3,023 คน มีอาจารย์ทั้งสิ้น 115 คน²⁰

วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

สถาบันแห่งนี้เปิดทำการสอนครั้งแรก พ.ศ. 2485 โดยมีจุดมุ่งหมายจะเปิดเป็นโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พ.ศ. 2489 กระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนนโยบาย ไปเปิดชั้นเตรียมอุดมศึกษาขึ้นที่โรงเรียนเบญจมหาราช โรงเรียนแห่งนี้จึงไม่ได้เปิดทำการสอน แต่ก็ยังอยู่ในความดูแลของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁰ สถิติจากกองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู (เอกสารอัดสำเนา)

พ.ศ. 2491 กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดสถาบันแห่งนี้ เป็นโรงเรียนฝึกหัดครู (ชาย) จัดสอน 2 ประเภท คือ ประเภทครูมูล (ป.) และประเภทฝึกหัดครูประกาศนียบัตร จังหวัด (ว.) รับนักเรียนรุ่นแรกประเภทละ 30 คน

พ.ศ. 2499 เลิกสอนหลักสูตรฝึกหัดครูมูล (ป.) และฝึกหัดครูประกาศนียบัตร จังหวัด (ว.) เปิดสอนหลักสูตรประโยคครูประถม (ป.ป.) หลักสูตร 3 ปี เปิดเพียงรุ่นเดียว เท่านั้น และเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ในปีเดียวกันนี้รวมโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูอุบลราชธานี กับโรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานี เข้าเป็นโรงเรียนเดียวกันในรูปสหศึกษา เริ่มโครงการฝึกหัดครูขนาด อันเป็นโครงการร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและองค์การยูเนสโก

พ.ศ. 2501 เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ. ชั้นสูง) กระทรวงยกฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครู เป็น วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

พ.ศ. 2510 เปิดสอนหลักสูตรประโยคครูประถม (ป.ป.) หลักสูตร 1 ปี

พ.ศ. 2513 เปิดสอนภาคนอกเวลาแก่บุคคลภายนอก ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ. ชั้นสูง)

ปัจจุบันวิทยาลัยครูอุบลราชธานีมีนักศึกษา 5,347 คน ชาย 2,891 คน หญิง 2,456 คน มีอาจารย์ทั้งสิ้น 155 คน²¹

วิทยาลัยครูอุตรธานี

วิทยาลัยครูอุตรธานีเดิมเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูกสิกรรมมณฑลอุตร ซึ่งตั้งเมื่อ พ.ศ. 2466 ขณะนั้นนักเรียนยังไม่ได้ประจำอยู่ในสถานที่อันเป็นวิทยาลัยแห่งนี้ แต่อาศัยสถานที่สโมสร

²¹สถิติจากกองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู (เอกสารอัดสำเนา)

เสื่อป่าเป็นที่พักและที่เรียน จนกระทั่งได้ทำการปรับปรุงพื้นที่และก่อสร้างหออนเส็จ จึงได้ย้ายนักเรียนจากสโมสร เสื่อป่ามาอยู่ที่นี้

พ.ศ. 2466-2481 ไซ้หลักสูตรครู ป. ในระหว่างนี้ได้ตั้งโรงเรียนสตรีฝึกหัดครู อุตรธานี เปิดหลักสูตรครู ว. และในปี พ.ศ. 2481 งดรับนักเรียนฝึกหัดครู ป. ที่จะเข้าเรียนใหม่ คงมีแก่นักเรียนฝึกหัดครู ป. ปีที่ 2 และครู ว.

พ.ศ. 2486 เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครู ป.บ.

พ.ศ. 2487 เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครู ป. ปีที่ 1 และงดรับนักเรียนฝึกหัดครู ว. ที่จะเข้าใหม่

พ.ศ. 2488 ส่งนักเรียน ป.ป. ที่เรียนจบปีที่ 1 ไปเรียนต่อที่จังหวัดพระนครปีนี้ยังมีการรับนักเรียน ป.ป. ปีที่ 1 ที่จะเข้าเรียนใหม่ แต่งรับนักเรียน ป.บ. ปีต่อมา งดรับนักเรียน ป.ป. แต่ยังคงส่งนักเรียนที่จบปีที่ 1 ไปเรียนต่อที่จังหวัดพระนคร พร้อมกับเปิดรับนักเรียนฝึกหัดครู ว. อีก และรับนักเรียน ป.บ. ปีที่ 1,2,3 เปิดสอนอยู่ชั่วระยะหนึ่งก็งดรับอีก

พ.ศ. 2498 จัดสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2499 ย้ายโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูอุตรธานี มารวมอยู่ที่แห่งเดียวกัน เป็นโรงเรียนสหศึกษาเรียกว่า โรงเรียนฝึกหัดครูอุตรธานี

พ.ศ. 2503 ยกฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูอุตรธานี ขึ้นเป็น วิทยาลัยครูอุตรธานี และเปิดสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงอีกแผนกหนึ่ง

ปัจจุบันวิทยาลัยครูอุตรธานีมีนักศึกษา 2 ระดับนี้จำนวน 5,572 คน ชาย 3,050 คน หญิง 2,522 คน มีอาจารย์ทั้งสิ้น 143 คน²²

²² สถิติจากกองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู (เอกสารอัครสำเนา)

ปัญหาการบริหารกิจการนักศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนากำลังคน ของประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และทางสังคม การศึกษาจะช่วยเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ ช่วยปรับปรุงคุณภาพของ นักศึกษาให้ดีขึ้น โดยไม่จำกัดขอบเขตเฉพาะทางด้านวิชาการและวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุม ไปถึงคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม จริยธรรม ศิลธรรมและความมีระเบียบวินัย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก การฝึกอบรมในระยะวัยรุ่นเพื่อให้เรียนรู้ยึดถือเป็นแนวทางในการที่จะ ดำเนินชีวิตแบบผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า หรืออาจกล่าวได้ว่า "ชีวิตวัยรุ่นเป็นเงาคายเงิบเขาไปยัง วัยผู้ใหญ่"²³

นักศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในระยะคาบเกี่ยวระหว่างวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ตอนต้น คือจะมีอายุระหว่าง 18-21 ปี ซึ่งเด็กในวันนี้ ดังกล่าส²⁴ (Douglass) ให้ความเห็น ว่า "วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความกระตือรือร้น มีความอยาก رؤอยากเห็น อยากทดลอง อยากแสดงความคิด เห็น ชอบโอ้อวด ต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ และชอบตั้งกลุ่มขึ้นมา เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ อาจจะเป็นไปในทางดีหรือทางตรงกันข้ามก็ได้"

ในส่วนที่เริ่มปัญหาต่อสังคมที่นักศึกษาได้ก่อขึ้นนั้น ทำให้สังคมและตนเองเดือดร้อน มี ติคต่อกันมาพอจะลำดับได้ดังนี้

วันที่ 19 สิงหาคม 2517 นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคตากเผาอาคารเรียน โรงฝึกงาน บ้านพักครูของวิทยาลัยเกษตรกรรมตาก²⁵ การกระทำของนักศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทรัพย์สินของทาง ราชการ และของส่วนบุคคลได้รับความเสียหายมาก

²³ Ernest R. Hilgard, Introduction to Psychology, (New York & Burlingame : Harcourt, Brace & World, Inc., 1962) p. 110.

²⁴ Herl R, Douglass, The High School Curriculum (New York: The Ronald Press Company, 1964), p. 56.

²⁵ จักร (นามแฝง), "เหตุการณ์บ้านเมืองเรา, วิทยาสาร ปีที่ 25 ฉบับที่ 27 (กันยายน 2517), หน้า 7.

วันที่ 29 กรกฎาคม 2518 นักเรียนข้างกลบึงนักเรียนโรงเรียนอื่นถึงเสียชีวิต

วันที่ 1 สิงหาคม 2518 นักเรียนและนักศึกษาข้างระเบิดต่อสู้กัน ทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต
และบาดเจ็บหลายคน

วันที่ 2 สิงหาคม 2518 นิสิตมหาวิทยาลัยประกาศหยุดเรียนประท้วงกรณีรัฐบาลจับผู้
นำชานาและนักศึกษา

ในเดือนเดียวกันนี้ นักศึกษาได้รวมกลุ่มและก่อเหตุหลายครั้ง เช่น ที่จังหวัดเชียงใหม่
นักศึกษาชุมนุมต่อสู้กับผู้เสียชีวิต 2 คน บาดเจ็บ 6 คน เหวอดจักรยานยนต์ 18 คัน ที่กรุงเทพฯ
นักศึกษาข้างกลบึงรถยนต์โดยสารแล้วขับชนผู้อื่นถึงเสียชีวิต นักศึกษามางกลุ่มชุมนุมเล่นการพนันดื่ม
สุรามินเมาทำทนายเจ้าหน้าที่ตำรวจ นักศึกษาขโมยรถยนต์และตั้งอุ้งเพื่อแปรสภาพรถ²⁶ นักเรียน
อาชีวศึกษาชุมนุมและบุกเข้าทำลายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์²⁷ เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็น
การกระทำคหอารมณ์ของนักเรียน นักศึกษายุ่งเป็นส่วนใหญ่ เพราะนักเรียนนักศึกษาเหล่านี้ผู้อยู่
ในระยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังนี้²⁸

ลักษณะคานอารมณ์ เด็กวัยนี้มีความรู้สึกสะเทือนใจง่าย ทนคำวิจารณ์ไม่ได้จะทะเลาะและขัดแย้งกับพี่น้อง ผู้ใหญ่บ่อยครั้ง

ลักษณะทางสังคม เด็กวัยนี้จะมีลักษณะเป็นปฏิภักต่อสังคม เด็กจะโต้เถียงขัดแย้งกับ
ผู้ใหญ่ พี่น้อง ทำให้เกิดความไม่สงบเนือง ๆ เด็กที่เพื่อนหรือผู้ใหญ่ไม่ยอมรับจะรวมกัน
เรียกว่า "แก๊ง" จะมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม เป็นปฏิภักต่อสังคมมากขึ้น

²⁶ หนาบรณาธิการ, "พลังกับอนาคตของชาติ," มิตรคุณ ปีที่ 17 ฉบับที่ 16 (สิงหาคม 2518), หน้า 5.

²⁷ ประนินทิน (นามแฝง), "เหตุการณ์บ้านเมืองเรา," วิทยาสาร ปีที่ 26 ฉบับที่ 30 (สิงหาคม 2518), หน้า 6.

²⁸ วุฒิ ทรัพย์มี, "ปัญหาวัยรุ่นยุคใหม่," วิทยาสาร ปีที่ 26 ฉบับที่ 25 (ธันวาคม 2518), หน้า 38.

บุคลิกภาพ เด็กวัยรุ่นจะมีความกังวลในด้านการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของตนเอง เด็กจะเริ่มไม่มีความมั่นใจตนเอง มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเอง หงุดหงิด พ่อแม่และผู้ใหญ่มักจะมีความเห็นว่า พฤติกรรมของเด็กในวันนี้ไม่ถูกต้องเหมาะสม หรือพฤติกรรมของเด็กยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม อีกประการหนึ่งสถานะของเด็กในวันนี้ยังไม่เป็นที่แจ่มแจ้งแก่เด็ก จึงมักจะสร้างความหวาดหวั่นสับสนแก่ตัวเขาเอง บางทีผู้ใหญ่ปฏิบัติต่อเด็กวัยรุ่นเหมือนเขาเป็นเด็กเล็ก ๆ เช่นไม่ให้ไปในที่ต่าง ๆ ตามต้องการ ไม่ให้กลับบ้านค่ำ แต่เมื่อเขาทำตัวเป็นเด็กเช่น รังแกน้องหรือทำเสียงดัง ก็ถูกผู้ใหญ่คว่ำโทษแล้วยังทำตัวเป็นเด็ก แต่เมื่อพยายามทำตัวเป็นผู้ใหญ่ก็ยังไม่ได้เต็มที่ เนื่องจากยังไม่มีความสามารถพอ

ฮิลการ์ด²⁹ กล่าวว่า "ความผิดพลาดหรือการกระทำความผิด (Delinquency) ของเด็กวัยรุ่น (Juvenile) มักจะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ

1. การกระทำความผิดร่วมกับหลายคน
2. การกระทำความผิดเฉพาะตัว

003403

การกระทำความผิดร่วมกันหลาย ๆ คนนั้น มักจะตั้งเป็นกลุ่ม (Gang) ซโมะมรด ต่อสู้ ระบายผู้อื่น กระทำความผิดทางเพศ

การกระทำความผิดเฉพาะตัวนั้น จะแสดงออกในทางซัดเซียง โดยมากมักจะเกิดกับเด็กทั้งที่มาจากครอบครัวที่ดีและครอบครัวที่เลว โดยเด็กจะพยายามทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ให้ดีที่สุด เพื่อนำไปแก้ปัญหาก็ที่กำลังประสบอยู่"

สภาพทางสังคมของนักศึกษาในวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง ย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพของท้องถิ่นและสภาพทางครอบครัว นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำ เมื่อมาอยู่ในสังคมของนักศึกษาที่มาจากครอบครัวฐานะดี จะทำให้เขาเกิดความคับข้องใจและเริ่มมีปัญหา สภาพที่แท้จริงของสังคมในวิทยาลัยครูส่วนใหญ่ จะประกอบด้วยนักศึกษาที่มาจากแหล่งต่าง ๆ กัน แตกต่างกันทั้งในด้านภูมิ

²⁹Hilgard, Op. cit., p. 107.

แนวความคิด ทศนคติ ซึ่งนักศึกษาแต่ละคนต่างก็อยู่ในลักษณะที่เรียกว่า "อยู่บนเส้นทางของการแสวงหา" เพื่อที่จะเป็นผู้นำของสังคมในอนาคต เมื่อนักศึกษาเหล่านั้นได้เข้ามาสู่ระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นระดับที่ให้อิสระเสรีภาพทางวิชาการ มากกว่าการศึกษาระดับอื่น ๆ ทุกคนจึงต่างก็เข้าใจตนเองว่า ตนมีสิทธิเสรีภาพแสดงออกในค่านิยมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ โดยบางครั้งก็ลืมถึงสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่นทำให้มีการขัดแย้งและเกิดความวุ่นวายขึ้น ทั้งในระหว่างนักศึกษากับนักศึกษา และประชาชนกับบ่อยครั้ง... ทั้งนี้ก็เพราะการจัดระบบการศึกษาระดับอุดม การวางแนวนโยบายและแนวดำเนินการยังมีค่านิยมเดิมอยู่ (คือเผด็จการ) ฉะนั้นผู้สำเร็จการศึกษาจึงเป็นเพียงแต่นักวิชาชีพ นักปฏิบัติ คอยรับคำสั่ง ยังมีนักคิดผู้รอบรู้กว้างไม่มากนัก ผู้สำเร็จการศึกษา จึงเป็นเพียงนักวิชาชีพเฉพาะแขนง ซึ่งมักจะประสบปัญหาในเรื่อง ปัญญา จริยธรรม คุณธรรม และความปรารถนาที่จะเจริญและเป็นผู้นำในอนาคต...³⁰

ที่น่าเป็นห่วงอีกประการหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยครูกับผู้ปกครองนักศึกษา และชุมชนภายนอก วิทยาลัยต่าง ๆ อาจจะมองข้ามในเรื่องนี้ อันจะเป็นทางหนึ่งที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้ง ระหว่างวิทยาลัยครูกับผู้ปกครองนักศึกษาและชุมชนซึ่ง ขุนล เรียงสุวรรณ³¹ ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองนี้ ได้รับความสนใจน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่การปฏิบัติงานจริง ๆ ในโรงเรียนต้องติดต่อกันและเจริญหน้ากับผู้ปกครองอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่จะเป็นครูควรเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงที่เห็นได้ชัดคือ การเปลี่ยนแปลงในระดับฝึกหัดครูและระดับโรงเรียน บางครั้งอาจารย์จะยอมรับให้มีการเปลี่ยนแปลง แต่มักขาดทักษะในการทำงานร่วมกัน เรื่องที่จะตกลงกันได้ สมาชิกมักจะ

³⁰ คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและร่างโครงการพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษารายงานฉบับที่ 1 "เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระหว่างแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมระยะที่ 2 (2510-2514) และแนวข้อเสนอแนะในการวางแผนระยะที่ 3" เสนอต่อคณะกรรมการวางแผนการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 3 สำนักงานสภาพการศึกษาแห่งชาติ, เมษายน 2513 (อัศวโรเนียว 64 หน้า)

³¹ ขุนล เรียงสุวรรณ, "ข้อคิดบางประการในการฝึกหัดครู," สภาการศึกษา, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กันยายน 2515), หน้า 5-9.

พยายามเน้นถึงความคิดเห็นของตน ที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น มากกว่าการชี้ประเด็นที่ตนเห็น
 ควญ และรวบรวมข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางร่วมกัน ควญเหตุนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาน
 ฝึกหัดครู จะต้องเน้นในเรื่องการปรับปรุงการทำงานเป็นหมู่คณะ ถ้าหากการฝึกหัดครูสามารถ
 สร้างความเข้าใจของการทำงานเป็นหมู่คณะให้แก่นักเรียนฝึกหัดครูได้ การที่จะพิจารณาหลักสูตร
 วิธีสอน การจัดกิจกรรมนักเรียน การวัดผล การรายงานผลการเรียนที่คณะครูในโรงเรียน มี
 หน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ก็จะสามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพ

การให้การศึกษาในสถานฝึกหัดครู ก็เพื่อผลิตครูให้เป็นผู้นำของสังคมในหลากหลาย
 งานของวงการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง ที่จะช่วยพัฒนาประเทศการที่จะให้นัก
 ศึกษาครูออกไปเป็นผู้นำของสังคมได้ วิทยาลัยต้องฝึกอบรมให้นักศึกษาสามารถที่จะช่วยตนเองให้
 ได้เสียก่อน นั่นก็คือ ให้เขามีสติปัญญา มีพละนามย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความเข้ม
 แข็งที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ในวิถีทางที่ถูกต้องได้ การฝึกอบรมหรือการปลูกฝังความรู้ความคิด
 สร้างสรรค์ในสิ่งที่ดี แก่ผู้เรียนในระหว่างเขาวัยนั้น เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา นักศึกษาในวิทยาลัย
 ครูต่าง ๆ ก็เป็นส่วนหนึ่งของเยาวชนที่เราควรให้ความสนใจและให้การศึกษาที่ถูกต้อง ซึ่ง เรณู
 สุวรรณสิทธิ์³² ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า เยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุด มีบทบาท
 สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม การดำเนินงานพัฒนา
 ประเทศจะได้ผลดีและประสบผลสำเร็จได้เร็วยิ่งขึ้น ถ้าได้รับความร่วมมือจากเยาวชน เพราะ
 เขาเหล่านี้จะยึดมั่นในสิ่งเก่า ๆ เพียงเล็กน้อย พร้อมทั้งปรับปรุงตนให้เข้ากับสภาพที่เปลี่ยนแปลง
 ใหม่ ๆ อยู่เสมอ แต่ในขณะที่เดียวกันเยาวชนก็อาจก่อปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและ
 ด้านการเมือง ตลอดจนทำลายสิ่งที่ดีงามที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้นมากด้วยความเข้าใจผิด รู้เท่าไม่ถึง
 การณ์ และความผิดพลาดเนื่องจากไม่ได้รับสิ่งที่ตนปรารถนา

³² เรณู สุวรรณสิทธิ์, "เยาวชนกับการพัฒนาประเทศ," สภาการศึกษา ปีที่ 5
 ฉบับที่ 8 (กันยายน 2514), หน้า 1-13.

ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นให้เห็นแล้ว เหล่านี้ ผู้บริหารหรือผู้ที่มีความรับผิดชอบในทุกฝ่าย ควรที่จะพยายามเข้าใจปัญหา และเขวชนักควรที่จะเข้าใจถึงอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผู้บริหารไม่สามารถกระทำทุกสิ่งให้เป็นไปตามความประสงค์ ของเขวชนได้ และควรให้ความร่วมมือเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ให้หมดไปเพื่อให้บรรลุความปรารถนาทั้งสองฝ่ายในการศึกษานี้วิทยาลัยของรับผิดชอบ ในการอำนวยความสะดวกในคานต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อบริการนักศึกษา วิทยาลัยและนักศึกษาจะต้องเกื้อกูลผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยการร่วมมือแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างใกล้ชิด เช่นปัญหาในการลงทะเบียนเลือกวิชาเรียน ปัญหาเรื่องระเบียบวินัย ศีลธรรมจรรยา ปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัย ปัญหาเรื่องหอพัก ปัญหาเรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มักจะมีปัญหาข้อขัดแย้งกันอยู่บ่อย ๆ

แสง เสนาณรงค์³³ ให้ความเห็นว่า ปัจจุบันมีนักศึกษาเป็นจำนวนไม่น้อยเอาใจใส่และทุ่มเทเวลาไปในเรื่องกิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นอันมาก เช่นการแข่งขันกีฬา งานรื่นเริงทัศนจร และการจัดงานต่าง ๆ อีกมากมาย การมีกิจกรรมนอกหลักสูตรมาก ๆ นี้ เพราะนักศึกษาบางคนอาจว่า ต้องฝึกหัดจัดทำไว้เพื่อจะได้จัดงานเป็น เมื่อออกจากมหาวิทยาลัยไปแล้ว บางคนจึงเอาใจใส่แต่เรื่องเหล่านี้ จนบางครั้งไม่ได้เข้าห้องเรียนเป็นเวลาหลายสัปดาห์ติดต่อกัน

ปัจจุบันบทบาทของนักศึกษา มีผลกระทบกระเทือนต่อการให้การศึกษาของวิทยาลัยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางคานการ เมืองนั่นเอง

ลีปนันท เกตุทัต³⁴ กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางการ เมืองที่เกิดขึ้น โดยการนำของนิสิตนักศึกษา เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 นักศึกษาได้เปลี่ยนแปลงบทบาทของตนไปมาก มีการ

³³แสง เสนาณรงค์, "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาประเทศ," สภาการศึกษา ปีที่ 5 ฉบับที่ 7 (กุมภาพันธ์ 2514), หน้า 1-12.

³⁴ลีปนันท เกตุทัต, การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 39.

เคินขวนประท้วงเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ ที่ล้าสมัย มีการเรียกร้องสิทธิ เพื่อให้ปรับปรุงระเบียบแบบแผน ให้เป็นไปตามวิถีทางประชาธิปไตย แต่เป็นการตื่นตัวในลักษณะปฏิบัติการต่อระบบเผด็จการ ที่กดขี่เขาอยู่เป็นเวลานาน มากกว่าความตื่นตัวที่เป็นไปตามกระบวนการฝึกฝนทางการเมือง ที่มีระเบียบแบบแผน

เหตุการณ์เมื่อ 14 ตุลาคม 2516 เกิดขึ้นเพราะมวลชนมีความไม่พอใจต่อระบบเผด็จการ ของชนชั้นผู้บริหารประเทศ จึงได้รวมตัวกันขึ้นต่อสู้ขับไล่ระบบเผด็จการนั้นออกไปในการต่อสู้ครั้งนี้แม่มศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาจะเป็นผู้นำ แต่แนวทางของการต่อสู้เป็นนักศึกษาอาชีวะ นักศึกษาคู และนักเรียนมัธยม จากผลการรวมตัวนี้เองทำให้เขาคิดว่า เมื่อเขาสามารถสามัคคีกันได้ เมื่อนั้นก็สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันยิ่งใหญ่ได้ ผลคิดตามมาก็คือ นักเรียนนักศึกษาในต่างจังหวัด ได้เคินขวนขับข้าราชการที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสมอย่างคึกคัก แม้มแต่ครูใหญ่บางโรงเรียนที่ปกครองครู นักเรียน อย่างไม่เป็นธรรม ก็ถูกนักเรียนนักศึกษาให้พิจารณาตนเอง จากบทเรียนดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า การรวมตัวกันเป็นศูนย์ครู ศูนย์นักเรียน ศูนย์นักศึกษาคู ศูนย์นักศึกษาอาชีวะ เป็นความคิดที่ถูกต้อง และควรที่จะส่งเสริมการรวมพลังกันในทางขวางออกไป จะได้เป็นศูนย์รวมพลังในการเรียกร้องและป้องกัน สิทธิอันชอบธรรมของครู นักเรียนทั้งมวลเหล่านี้ จะได้เป็นส่วนหนึ่งในการ เสริมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในวงการศึกษา³⁵

การเรียกร้องบางอย่างก็ควรแก่การสนใจ เช่นนักศึกษาเรียกร้องหรือประท้วงการแทรกแซงกิจการภายในในประเทศจากประเทศมหาอำนาจ หรือจากประเทศใกล้เคียงแนวทางอย่างนี้ น่าสงสัยว่า ทำไมนักศึกษาจึงก่อปัญหาหุ้ นวายนอย ๆ เช่น นักศึกษาวิทยาลัยครู บางแห่งชุมนุมเคินขวนประท้วงหรือขับไล่อำนาจการ หรืออันคหุคเรียนประท้วงที่ครู อาจารย์ คัดชื่อเพื่อนนักศึกษาออกจากวิทยาลัย เนื่องจากนักศึกษาเหล่านั้นกระทำตนผิดระเบียบวินัยของสถาบัน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า เมืองหลังของเหตุการณ์เหล่านี้ การบริหารกิจการศึกษาน่าจะมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก

³⁵ วิทยา โมตรีจิต, " การศึกษา 16 ปี ของเขวชน, " วิทยาสาร ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2517), หน้า 6-9.

จากความสำเร็จของปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าบทบาทของวิทยาลัยครู และบทบาทของนักศึกษายุคใหม่นี้ ควรจะมีการปรับเข้าหากัน แต่ยังไม่อาจทราบได้ว่า การบริหารงานกิจการนักศึกษานั้น วิทยาลัยใดดำเนินการไปอย่างไร และนักศึกษาได้รับความพอใจในเรื่องต่าง ๆ เพียงใด อะไรบ้างเป็นปัญหาที่แท้จริงในการขัดแย้งระหว่างนักศึกษากับวิทยาลัย อีกประการหนึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการวิทยาลัยครู เกี่ยวกับเรื่องนักศึกษานี้ ผู้บริหารต้องการทราบว่า นักศึกษาวินิจฉัยวิทยาลัยครูต้องการให้วิทยาลัยบริหารงานอย่างไรจึงจะเป็นที่พอใจ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัย เรื่องการบริหารกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครู ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของระบบบริหารกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการบริหารกิจการนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาถึงวิธีการบริหารกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครู
4. เพื่อศึกษาปัญหาทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครู

ขอบเขตของการวิจัย

1. ทำการวิจัยในวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 แห่งคือ วิทยาลัยครู นครราชสีมา วิทยาลัยครูอุดรธานี วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครู อุบลราชธานี และวิทยาลัยครูบุรีรัมย์
2. ประชากรที่วิจัยคือ ผู้บริหารและอาจารย์เฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการของนักศึกษา

นักศึกษาที่ใช้ในการวิจัย ทำการวิจัยจากนักศึกษามหาวิทยาลัย 2 ระดับ คือ

2.1. ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.)

2.2. ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ. ขั้นสูง)

3. การศึกษาวิจัยการบริหารกิจการนักศึกษาในที่นี้จะศึกษาเฉพาะวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. จะได้ทราบโครงสร้างของการจัดระบบบริหารกิจการนักศึกษา ของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. จะได้ว่าผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา มีความคิดเห็นและเข้าใจในเรื่องการบริหารกิจการนักศึกษาเพียงใด
3. จะได้ว่าปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกิจการนักศึกษา
4. จะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารกิจการนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำจำกัดความ

"กิจการนักศึกษา" หมายถึง กิจกรรมและกิจการทุกอย่างที่วิทยาลัยครูจัดขึ้นนอกชั้นเรียนตามปกติให้แก่นักศึกษา

"วิทยาลัย" หมายถึง สถานศึกษาที่เป็นวิทยาลัยครูที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

"กิจกรรมนักศึกษา" หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่จัดขึ้นเสริมหลักสูตรทั้งหมด

"ผู้บริหาร" หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าสำนักงาน หัวหน้าฝ่าย หัวหน้าแผนกวิชา หัวหน้าแผนกการต่าง ๆ ของวิทยาลัยครู

"อาจารย์" หมายถึงอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจการนักศึกษา เช่นอาจารย์ที่ปรึกษาของกิจการนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาชุมนุม อาจารย์ฝ่ายแนะแนว อาจารย์ฝ่ายปกครอง อาจารย์ควบคุมหอพักอาหารในวิทยาลัยครู

"นักศึกษา" หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษาอยู่เฉพาะระดับ ป. กศ. และ ป. กศ. ชั้นสูง ในวิทยาลัย

"สถาบัน" หมายถึง สถาบันฝึกหัดครูหรือวิทยาลัยครู

"องค์กรนักศึกษา สภานักศึกษาหรือสโมสรนักศึกษา" หมายถึงองค์กรที่เป็นศูนย์รวมกิจกรรมและกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ข้อเขียน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้วนำไปทดลอง (Try out) ที่วิทยาลัยครูสวนสุนันทา เพื่อหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เมื่อปรับปรุงแล้วนำแบบถามฉบับจริงไปให้ประชากรในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือคณบดีแบบสอบถามทั้ง 6 แห่งคือ วิทยาลัยครูอุดรธานี วิทยาลัยครูอุบลราชธานี วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูนครราชสีมา และวิทยาลัยครูมหาสารคาม ในขณะที่เดียวกันก็สัมภาษณ์ผู้อำนวยการ เพื่อขอทราบแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการนักศึกษา แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลมาแจกแจงความถี่ ทาคาร์ยละเอียด เพื่อแปลความหมายแล้วเสนอผลการวิจัยออกเป็นรูปตาราง